

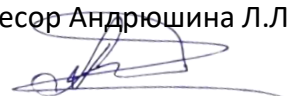
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

Факультет фізичного виховання

Кафедра педагогіки і психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
педагогіки і психології,
професор Андрюшина Л.Л.

“12” червня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Магістр

(ступень вищої освіти)

галузь знань

01 – «Освіта/педагогіка»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

017 – «Фізична культура і спорт»

(шифр і назва спеціальності)

факультет

фізичного виховання

(назва факультету)

вид дисципліни

за вибором

(обов'язкова / за вибором)

2023-2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни – «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту» для здобувачів ступеню вищої освіти Магістр, галузі знань - 01 – «Освіта/педагогіка», спеціальності 017 – «Фізична культура і спорт».

Розробник:

Шуба Вікторія Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки і психології, факультету фізичного виховання, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Протокол № 16 від "12" червня 2023 року

Завідувач кафедри

Л.Л. Андрюшина

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна
Модулів – 3	Спеціальність: <u>017 Фізична культура і спорт</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр
Загальна кількість годин - 90		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи здобувача освіти II рівня – 70	Освітньо-кваліфікаційний рівень: II – Магістр	10 год.
		Практичні, семінарські
		10 год.
		Лабораторні
		Самостійна робота
		70 год.
		Індивідуальні завдання:
Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:3,5.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Вивчення курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту» здобувачами вищої освіти II рівня Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту передбачає озброєння здобувачів вищої освіти II рівня науково-педагогічними знаннями та вміннями, які вони можуть застосовувати у практичних умовах. Засвоїти знання з психологічних особливостей роботи з людьми, які мають особливі вади у розвитку чи при отриманні травм; ознайомитися з особливостями у психологічній і психофізичній сферах людей з особливими потребами під час життєдіяльності та соціалізації; ознайомитися з методиками діагностики та особливостями роботи з ними для людей з особливими потребами; ознайомитися з методиками психологічної роботи з людьми з особливими потребами різного віку і різних нозологічних груп.

Інтенсивні зміни у соціокультурному і економічному житті суспільства, що відбуваються в останні десятиріччя, вимагають якісного перетворення і змісту праці: розширення поля професійної діяльності; поглиблення мобільності людини у різних професійних сферах; поява потреби в оволодінні новими професіями, що з'явилися на ринку праці.

Внаслідок цих змін економічному і соціальному житті України постають нові, більш складні, завдання перед системою професійної освіти. Саме тому актуалізується необхідність психолого-педагогічної освіти фахівця.

Психолого-педагогічна освіта необхідна людині, по-перше, для того щоб вивчити, розуміти і розвивати власну особистість; по-друге, створювати сприятливі умови для виховання підростаючого покоління; по-третє, щоб бути більш компетентним у професійній діяльності.

Програма складена відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», Освітньо-кваліфікаційної характеристики та Освітньо-професійної програми підготовки магістра у галузі спорту вищих досягнень та діючих навчальних планів. Вивчення дисципліни «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту» поділяється на тісно пов'язані між собою блоки. Зміст навчального матеріалу дозволить викладачеві використовувати різні форми і методи навчання, поєднуючи сучасні вимоги, рівень підготовленості студентів, специфіку їх професійної спрямованості. Оптимізація психологічної освіти забезпечує майбутнього магістра ґрунтовими теоретичними знаннями та практичними професійними вміннями з мінімальними витратами часу та зусиль студентів і викладачів. При вивченні дисципліни активно використовуються між предметні зв'язки з дисциплінами загальноосвітнього, гуманітарного, соціально-економічного циклу, медико-біологічного циклу, спеціально-теоретичного циклу, спеціально-педагогічного циклу.

Завдання: Навчити студентів практичним прийомам діагностики та особливостям психологічної роботи з людьми з особливими потребами різних нозологічних груп і різних вікових груп, а також роботі з сім'ями, які мають дитину чи дорослого з особливими потребами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: Теоретичні знання з нозологічних особливостей і психологічні особливості життєдіяльності людей, які мають деякі вади у розвитку чи при отриманні травми. Методи діагностики психологічних особливостей, основи психологічної роботи з особами з особливими потребами.

вміти: Використовувати теоретичні знання, які студент отримує на лекціях. Використовувати методи психологічної діагностики осіб з особливими потребами, вміти знаходити різницю між особами з особливими потребами здоровими у психологічній та психофізичній сфері, а також вміти використовувати елементарні методи психологічної роботи з даною соціальною групою різного віку і нозологічних груп.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність до критичного осмислення проблем у сфері фізичної культури і спорту, оригінального мислення та проведення досліджень.

ФК 5. Здатність розв'язувати проблеми у сфері фізичної культури та спорту у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні основи курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту»

Тема 1. Введення до курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту».

Поняття «людина з обмеженими фізичними можливостями» і «ступінь втрати здоров'я». Підстава для визначення ступеня втрати здоров'я громадян, які мають особливі вади. Критерії встановлення ступеня втрати здоров'я. Історичний аспект питання. Причини втрати здоров'я. Висновки психолога при визначенні втрати здоров'я.

Тема 2. Особливості нозологічних груп у дорослих і дітей з особливими потребами.

Нозологічні групи для дітей. Основні нозологічні групи у дорослих.

Змістовий модуль 2. Психологічна характеристика нозологічних груп

Тема 3. Характеристики психічного розвитку дорослих і дітей з обмеженими можливостями різних нозологічних груп.

Особливості психічного розвитку людей різних нозологічних груп. Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями зору. Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Особливості психічного розвитку дітей з розумовою відсталістю. Особливості психічної діяльності при ДЦП. Особливості психічної діяльності при ураженні спинного мозку. Особливості психічної діяльності при вроджених аномаліях розвитку і після ампутації кінцівок.

Тема 4. Внутрішня картина хвороби.

Соматичний стан і психіка людини. Поняття «здоров'я людини». Типи реакції на хворобу. Тип становлення до хвороби. Амбівалентність відносини хворого до хвороби. Переживання хвороби в часі. Вікові особливості внутрішньої картини хвороби.

Змістовний модуль 3. Особливості психолого-педагогічної роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями

Тема 5. Психолого-педагогічні особливості роботи у різних вікових групах з людьми з обмеженими фізичними можливостями.

Основні закономірності сімей з обмеженнями. Адаптаційні особливості дітей з обмеженими фізичними особливостями в сім'ї і поза нею. Співвідношення особистісних характеристик. Раннє втручання в розвиток. Шанси на повноцінне життя. Роль родини у становленні особистості дитини з порушеннями у здоров'ї.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
Л		Сем	Пр	С.р.	
Змістовий модуль 1. Методологічні основи курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту»					
Тема 1. Введення до курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту»		2	2		10
Тема 2. Особливості нозологічних груп у дорослих і дітей		2	2		15
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	30	4	4		25
Змістовий модуль 2. Психологічні характеристики нозологічних груп					
Тема 3. Характеристика психічного розвитку дорослих і дітей з обмеженими можливостями різних нозологічних груп		2	2		15
Тема 4. Внутрішня картина хвороби		2	2		10
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	30	4	4		25
Змістовий модуль 3. Особливості психолого-педагогічної роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями					
Тема 5. Психолого-педагогічні особливості роботи у різних вікових групах з людьми з обмеженими фізичними можливостями		2	2		20
<i>Разом за змістовним модулем 3</i>	30	2	2		20
<i>Всього</i>	90	10	10		70

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
Змістовий модуль 1. <i>Методологічні основи курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту»</i>		4
1.	Тема 1. Введення до курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту»	2
2.	Тема 2. Особливості нозологічних груп у дорослих і дітей з особливими потребами.	2
Змістовий модуль 2. <i>Психологічна характеристика нозологічних груп</i>		4
3.	Тема 3. Характеристики психічного розвитку дорослих і дітей з обмеженими можливостями різних нозологічних груп.	2
4.	Тема 4. Внутрішня картина здоров'я.	2
Змістовий модуль 3. <i>Особливості психолого-педагогічної роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями</i>		2
5.	Тема 5. Психолого-педагогічні особливості роботи у різних вікових групах з людьми з обмеженими фізичними можливостями.	2

6. Самостійна робота

№ Теми	Назва теми	Кількість Годин
Змістовий модуль 1-2. <i>Методологічні основи курсу «Психолого-педагогічні основи адаптивної фізичної культури і спорту». Психологічна характеристика нозологічних груп.</i>		50
1.	Написання реферату на тему: «Психологічні особливості роботи....(обрати захворювання чи травму, яке приведе до втрати здоров'я).»	50
Змістовий модуль 3. <i>Особливості психолого-педагогічної роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями</i>		20
2.	Обрати художній фільм, де розповідається про психологічні особливості людей з особливими потребами. Подивитися його. Описати психологічні особливості життєдіяльності людей з особливими потребами	20
Разом		70

7. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття. Вивчення навчально-методичної літератури, самостійна робота здобувача вищої освіти II рівня. Використання методів наочності у процесі лекційних, семінарських та практичних занять.

8. Методи контролю

1. Поточний контроль – опитування та/чи виконання практичної роботи з теми заняття та самостійна робота студента (сума балів опитування (практична робота) та самостійна робота).

Підсумкова кількість балів за змістовий модуль визначається, як середнє арифметичне значення балів за результатами поточного контролю з усіх тем.

2. Підсумковий контроль - складання заліку з дисципліни.

Підсумкова оцінка заліку включає в себе середньо арифметичне значення балів змістових модулів.

Орієнтований перелік питань, які визначаються як питання поточного та семестрового контролю.

- 1) Поняття «людина з обмеженими фізичними можливостями» і «ступінь втрати здоров'я».
- 2) Підстава для визначення ступеня втрати здоров'я громадян, які мають особливі вади.
- 3) Критерії встановлення ступеня втрати здоров'я.
- 4) Історичний аспект питання.
- 5) Причини втрати здоров'я.
- 6) Висновки психолога при визначенні втрати здоров'я.
- 7) Нозологічні групи для дітей.
- 8) Основні нозологічні групи у дорослих.
- 9) Особливості психічного розвитку людей різних нозологічних груп.
- 10) Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями зору.
- 11) Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
- 12) Особливості психічного розвитку дітей з розумовою відсталістю.
- 13) Особливості психічної діяльності при ДЦП.
- 14) Особливості психічної діяльності при ураженні спинного мозку.
- 15) Особливості психічної діяльності при вроджених аномаліях розвитку і після ампутації кінцівок.
- 16) Соматичний стан і психіка людини.
- 17) Поняття «здоров'я людини».
- 18) Типи реакції на хворобу.
- 19) Тип становлення до хвороби.
- 20) Амбівалентність відносини хворого до хвороби.
- 21) Переживання хвороби в часі.
- 22) Вікові особливості внутрішньої картини хвороби.
- 23) Основні закономірності сімей з обмеженнями.
- 24) Адаптаційні особливості дітей з обмеженими фізичними особливостями в сім'ї і поза нею.
- 25) Співвідношення особистісних характеристик.
- 26) Раннє втручання в розвиток.
- 27) Шанси на повноцінне життя.
- 28) Роль родини у становленні особистості дитини з порушеннями у здоров'ї.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

(Залік)

	№ теми	Опитування, Практична роб	Самостійна робота

Змістовий модуль 1	T1	30 – 50	30 – 50
	T2	30 – 50	
Сума за змістовим модулем 1	60 – 100		
Змістовий модуль 2	T3	30 – 50	30 – 50
	T4	30 – 50	
Сума за змістовим модулем 2	60 – 100		
Змістовий модуль 3	T5	30 – 50	30 – 50
Сума за змістовим модулем 3	60 – 100		
Середнє арифметичне за змістовими модулями	60 – 100		

**Критерії оцінки опитування за пройденою темою
(залік)**

Кількість балів	Критерії оцінювання
47-50	Здобувач вищої освіти II рівня бездоганно відповів на питання, навів багато прикладів, проявив глибокі системні знання програмного матеріалу, основної і допоміжної літератури з предмету вивчення.
45-48	Здобувач вищої освіти II рівня правильно відповів на питання, але навів не достатньо прикладів, проявив хороші знання програмного матеріалу, основної і допоміжної літератури з предмету вивчення.
41-44	Здобувач вищої освіти II рівня на достатньому рівні відповів на питання, навів достатньо прикладів, проявив знання програмного матеріалу та основної літератури з предмету вивчення.
37-40	Здобувач вищої освіти II рівня не досить повно відповів на питання, не зовсім послідовно і логічно, припустився помилок, але навів приклади, виявив достатні знання програмного матеріалу та основної літератури з предмету вивчення.
33-36	Здобувач вищої освіти II рівня не послідовно і не логічно відповів на питання та не навів достатньо прикладів, але проявив знання програмного матеріалу та основної літератури з предмету вивчення.
30-32	Здобувач вищої освіти II рівня не послідовно, не логічно, із суттєвими помилками відповів на питання, не навів прикладів, але проявив знання програмного матеріалу з предмету вивчення.
1 – 29	Відповідь здобувач вищої освіти II рівня не розкриває суті питань.
0	Здобувач вищої освіти II рівня не зробив спроби відповісти на питання.

**Критерії оцінки виконання самостійної роботи
(залік)**

Кількість балів	Критерії оцінювання
47-50	Здобувач вищої освіти II рівня бездоганно виконав самостійну роботу в повному обсязі та своєчасно, обґрунтовано та чітко виклав відповідь, під час виконання використав сучасну літературу, застосовує теоретичні знання при виконанні практичних завдань, наводить приклади, правильно оформив роботу.
45-48	Здобувач вищої освіти II рівня правильно виконав самостійну роботу в повному обсязі але несвоечасно, обґрунтовано та чітко виклав відповідь, під час виконання використав сучасну літературу, вмiє застосовувати теоретичні знання

	при виконанні практичних завдань, наводить приклади, не зовсім правильно оформив роботу.
41-44	Здобувач вищої освіти II рівня виконав самостійну роботу не в повному обсязі або несвоєчасно, під час її виконання використав сучасну літературу, не користується набутими знаннями при виконанні практичних завдань, вміє наводити окремі приклади, оформлення роботи відповідає встановленим вимогам.
37-40	Здобувач вищої освіти II рівня виконав самостійну роботу не в повному обсязі або несвоєчасно, під час її виконання не використовував сучасну літературу, частково використовує теоретичний матеріал при виконанні практичного завдання, вміє наводити окремі приклади, правильно оформив роботу.
33-36	Здобувач вищої освіти II рівня виконав самостійну роботу не в повному обсязі або несвоєчасно, під час її виконання не використовував сучасну літературу, не вміє застосовувати знання при виконанні завдань практичного характеру, намагається наводити приклади, правильно оформив роботу.
30-32	Здобувач вищої освіти II рівня виконав самостійну роботу не в повному обсязі та несвоєчасно, під час її виконання не використовував сучасну літературу, не розуміє ролі теоретичного матеріалу при виконанні завдань практичного характеру, приклади не наводить, оформлення роботи не відповідає встановленим вимогам.
1 – 29	Виконання самостійної роботи не розкриває суті завдання.
0	Здобувач вищої освіти II рівня не виконав самостійну роботу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Тексти лекцій
2. Тексти семінарських занять.
3. Рекомендована література.
4. Мультимедійний матеріал.
5. Відеофільми за темою курсу на вибір.

11. Рекомендована література

Базова

1. Шуба В.В. Психолого-педагогічні аспекти роботи з людьми з обмеженими фізичними можливостями: Монографія. Д: «Інноваці», 2016 226 с.
2. Адаптивне фізичне виховання : навч. посібник / уклад.: Осадченко Т. М., Семенов А.А., Ткаченко В.Т. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 210 с.
3. Бріскін Ю.А. Адаптивний спорт. Спеціальні олімпіади : Навч. посібник / Ю.А. Бріскін Львів: «Ахіл», 2003. 128 с.
4. Бріскін Ю.А. Параолімпійський спорт : навчальний посібник за заг. ред. канд. психол. наук, доцента Ю.А. Бріскіна / [Ю.А. Бріскін, А.В. Передерій, В.В. Строкатов]. Львів: «Арал», 2001.141 с.
5. Бріскін Ю.А. Параолімпійський спорт. Курс лекцій / [Ю.А. Бріскін, А.В. Передерій, В.В. Строкатов]. Львів, ЛДІФК, 1999. 86 с.
6. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів / Ю.А. Бріскін. К. : «Олімпійська література», 2006. 263 с.
7. Деделюк Н.А. Д 26 Теорія і методика адаптивної фізичної культури : навч.-метод. посібник для студентів / Н. А. Деделюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 68 с.
8. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 13 жовтня 1994 року № 200/94-ВР, від 14 жовтня 1994 року № 204/94-ВР, від 12 листопада 1996 року № 481/96-ВР).
9. Класифікаційна система спорту інвалідів з ураженням опорно-рухового апарату // Українська федерація спорту інвалідів з ураженням опорно-рухового апарату, 1997. 43 с.
10. Корольчук М.С. Психодіагностика : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук, В.І. Осьодло; за заг. ред. М.С. Корольчука. К. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
11. Львовичкіна А.М. Екопсихологічні основи соціальної роботи із людьми з інвалідністю // Київ, 2020. 92 с.
14. Чудная Р.В. Адаптивное физическое воспитание / Р.В. Чудная. К. : Наукова думка, 2000.358 с.
15. Шаповалов Б. Б., Бажанюк В. С., Камишин В. В. Психологічні особливості роботи з спортивно обдарованими дітьми : монографія / Б. Б. Шаповалов, В. С. Бажанюк, В. В. Камишин. К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. 230 с. ISBN 978-966-2633-47-4
16. Трояновська М.М. Адаптивна фізична культура: навч.-метод. посіб. для студентів факультетів фізичного виховання / Марія Миколаївна Трояновська; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2018. 104 с

Допоміжна

1. Вацеба О.М. Особливості розвитку Параолімпійського руху в Україні / О.М. Вацеба, О.В. Коній // Концепція галузі фізичного виховання і спорту в Україні. Зб. наук. праць Рівне : «Ліста», 1999. С. 47-52.
2. Основи фізичної реабілітації : Навчальний посібник / За заг. ред. Л.О. Вакуленко, В.В. Клапчука. Тернопіль : ТНПУ, 2010. 234 с.
3. Строкатов В.В. Задачі занять спортом з інвалідами, що мають пошкодження опорно-рухового апарату / В.В. Строкатов, Ю.А. Бріскін // «Актуальні проблеми розвитку фізичної культури і спорту у ВНЗ України». Всеукраїнська науково-методична конференція. Львів, 1998. С. 21-22.
4. Футбол. Правила змагань для інвалідів з наслідками дитячого церебрального паралічу. Дніпропетровськ, 1997. 7 с.
5. **НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**
Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні"
Закон України "Про реабілітацію інвалідів в Україні"
Конвенція про права інвалідів

Концепція ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів (постанова КМУ від 12.10.2000 №1545)

Концепція розвитку інклюзивної освіти (наказ МОН України від 01.10.2010 №912)

Нормативно-правова база в сфері інклюзивної освіти

Організаційно-методичні засади здійснення комплексної реабілітації учнів (вихованців) у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах (Інструктивно-методичний лист МОН України від 04.08.2009 №1/9-515)

Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (наказ МОН від 12.01.2016 №8)

Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (постанова КМУ від 15.09.2021 №957)

Портал інклюзивно-ресурсних центрів "Україна. Інклюзія"

Освіта осіб з особливими потребами. Нормативна база

12. Інформаційні ресурси

<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/24170>

http://www.ni.biz.ua/12/12_17/12_173828_psihologo-pedagogicheskie-osobennosti-raboti-po-reabilitatsii-invalidov.html

<https://ap.uu.edu.ua/subject/3>

<http://dnz279.edu.kh.ua/navchaljno->

[vihovnij-proces/robo-ta-psihologichnoi-sluzhbi/psihologichnij-suprovid-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-umovah-zdo/](http://dnz279.edu.kh.ua/navchaljno-vihovnij-proces/robo-ta-psihologichnoi-sluzhbi/psihologichnij-suprovid-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-v-umovah-zdo/)

<https://ap.uu.edu.ua/article/12>

<https://naurok.com.ua/robo-ta-z-ditmi-z-osoblivimi-potrebami-374808.html>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>

<https://vseosvita.ua/library/embed/00211g-d0c3.docx.html>

<https://op.ua/pedclass/naukova-stattya/osoblivosti-socializaciyi-ditej-z-osoblivimi-potrebami-u-suchasnomu-ukrayinskomu-suspilstvi>

<https://naurok.com.ua/psihologichni-pidhodi-do-navchannya-y-vihovannya-ditej-z-osoblivimi-potrebami-291630.html>

<http://www.infiz.dp.ua/misc-documents/repozit/AL-A3/A3-017-14.pdf>